

RÂNDUNICA

FÓIE LITERARĂ-BELETRISTICĂ.

APARE

IN SIBIIU, DE TREI ORI PE LUNA.

PROPRIETAR-EDITOR ȘI REDACTOR

SILVESTRU MOLDOVAN.

SUMARUL:

I. P. S. S. Dr. V. Mihali de	
Așa	V. B. Munteșcu.
In necunoscut	Gr. Mărușeanu.
Indoială	Elena din Ardeł.
Profesorul Iordache	Marg. Moldovan.
Măriei	Petrea dela Cluș.
Teorema lui Pythagora	Castelnuovo-Câdea.
Rămurele:	
Cine intră mai lesne în	
Paradis	Ioan S. Spartali.
Impresii de călătorie	Ilie din Urseni.
Feliurite	* * *

Apare:
în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:
Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

I. P. S. Sale

Dr. VICTOR MIHALI de APȘA

din incidentul denumirii Sale de Archiepiscop și Metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

*Ca o rață de speranță ce din ceriuri se coborâ
Când voiesce Provedința să se 'ndure de-un popor,
Și re'noie totul, astfel ați din gură 'n gură sborâ
Vestea, ce ne dă tărie și credință 'n viitor;*

*E o noapte grea și-amară, Sionu e 'n veduvie,
Națiunea este în doliu, cum nu-i nēm pe-acest pământ;
Și 'n acestea țile grele de amar și de urgie
Omul nostru iată-l vine, ca-un trimes de cerul sânt.*

*Victor Mihali de Apșa — fu merit de provedință
Nēmului român să fie ca un far conducător,
In el ați ni să 'mplinesce cea mai tainică dorință,
Ce-a 'ncolțit de mult în piepturi și-a da rod în viitor.*

*Și în Blaș trăsare țerna cea cu lacrimi frământată,
Sfânta mănăstire-și plécă Mirelui fruntea cu dor,
Êr în Câmpul libertății geniul străbun să-arată
Și rechiamă la viață și mărire acest popor.*

*Rugăciunea ce 'nălțase nēmul nost' a fost primită
Sionu îmbracă astăzi iar vestmēt sērbătoresc —
Tu pornesci în calea mare ce de cer 'ți fu merită,
Insoțit de toți în carii bate-un suflet românesc.*

*Umbre mari și legendare tronul Tēu îl impresorâ
Și-ți vorbesc de drepturi sfinte ce odată le aveam,
Cât au trebuit să lupte, și 'n esiliu chiar să mōrâ
Mucenici legii strēbune și iubirei lor de nēm!*

*Și acestea tipuri sfinte își dorm somnul lor în pace
Priveghind sorții națiunei cu un ochiu neobosit —
Ați națiunea cu iubire și cu dor spre Blaș se 'ntōrce
Urând țile gloriose Mirelui de toți dorit:*

*Ani mulți și cu bărbăție să conduci naia română
Printre Scyle și Caribde, ne-abătut, cu brațe tari,
Sōrtea nēmului o 'neredem ați cu toții 'n a Ta mână,
Și-ți urām viață lungă și bogată 'n fapte mari.*

Boziaș, Decembre 1894.

V. B. Muntenescu.

IN NECUNOSCUȚ.

Poveste fantastică.

Gr. Mărunțeanu.

Murisem.

Lucru ciudat însă: vedeam și audeam tot împrejurul meu. La capătul patului era un sfeșnic de biserică, în care erau înfipite o mulțime de luminări mari și mici, din ale căror flăcări eșea un fum negru, înecăcios. Oglindile și tablourile erau învăluite în zăbrănice negre; ér păreții tapetați cu cheamlric de aceeași coloré. Eu eram întins, cu mâinile încrucisate pe un catafalc de catifea, ornată de jur împrejur cu galóne late de fir alb. Pe margine erau înșirate o mulțime de glas-tre cu flori de diferite colori, și d'asupra hainelor mele negre, mi se întindea o învălitoare tot de fir, peste care erau puse câte-va coróne luate de ocașie, de rudele mele și de câți-va prietini mai intimi. — Audeam din când în când câte-un glas:

— Pécac de el, sëracu! era așa de tinër! ar mai fi putut trăi încă!

— Din ce i-a venit mórtea, soro?

— A recit, mititelul! și receala asta l'a pus în pat. N'a zăcut decât două zile. Vai!! și eri după prând și-a dat sfîrșitul! Ah!...

— Nu i-ai adus vr'un doctor ca sê-l caute?

— Cum sê nu? pécatele mele! dar nu i-a putut face nimică. Eh!... — Uite că vine și popa.

Ascultaiu aprópe un cês, tóte pățaniile sfinților, fericirile raiului și muncile iadului.

— „Dar sunt nebuni ómenii eștia? Ei nu vèd că eu n'am murit, de óre ce simt tot împrejurul meu?“ Incercai sê ridic mâna ca sê dau la o parte tóte corónele și florile puse cu grămada peste mine, care mē apăsau cumplit, dar încercarea imi fuse zadarnică, căci nu putui face nici o mișcare.

Diua se sfîrși încet și nóptea o înlocuì, înveluind tot în întunec.

Luminările pe jumătate arse, făceau umbre fantastice pe albéta păreților. — Remăseseam numai cu o femeie bătrână, care mē privea cu jale, ofta câte-odată ér din când în când, pe sub genele ei mici, vedeam câte-o lacrimă, care se rostogolea încet, șerpuiind pe obrazul ei în careuri, oprindu-se une-ori în vr'un șant mai adânc de sbârcitură, luând altă direcție în urmă, și perdënduse în bârbie. — Sermana! póte c'a avut și ea odată un copil ca mine și l'a perdut tot așa de tinër.

Nóptea aia mi se părù grozav de lungă și așa fi dat nu sciu cât sê se facă mai iute diua. —

Numêram nerăbdător bătăile ciasornicului din părete... două-spre-dece óre, după aceea unu... două... trei... patru... Uf!... în fine perdelele începură sê se roșescă câte puțin. — Lumina intră treptat în cameră. Par'că mē mai ușurai! — După un órecare timp rudele și prietini veniră cu grămada, și credeam că n'au sê se mai sfîrșescă. — Veniseră — după cum o spuneau mătușei mele — ca sê mē mai vadă pentru *ultima óră*.

Unii din ei plângeau, alții oftau, alții mē compăttimeau, așa că fie-care era ocupat cu ceva. —

Veni în fine și momentul, când mē vèdúi ridicat pe sus de mai multe brațe și pus pe podéla dricului. Tóte acestea mi se păreau a fi un vis ciudat și tot doream sê vèd sfîrșitul mai curênd, căci imi diceam eu: la grópă probabil mē voui deștepta.

M'au plimbat prin mai multe strade. Am vèdút atunci, cum mulți, care nu-i vèdusem nici odată își descopereau capetele. De ce? Ce respect póte insufla un

RĂMURELE.

Cine întră mai lesne în Paradis.

În diua aceea veniseră atât de mulți candidați, ca sê între în Paradis, încât sara, sfântul Petru avea numai un singur loc vacant.

Și cu tóte acestea era încă mare mulțimea sufletelor virtuóse, cari pretindeau chelarului cerului, ca sê-i lase sê între în locașul prea fericit.

Ca sê nu le apuce nóptea în limburi, bietelesuflete se grăbeau sê-și arete drepturile, ce aveau pentru vecinica beatitudine, se înghesuiau ca sê se apropie de portarul sfânt și strigau care de care mai tare ca sê fie audít. Iusê fiind-că tóte sufletele aceste vorbeau de odată, sfântul Petru nu le putea înțelege.

Din când în când însă, în gălăgia asta, isbuceau frase mai lămurite, s'audea titlurile câte unei biete vic-time d'a pământului:

— Eram cinstit, deși eram sëracu! — mugea unul.

— Eram și eu cinstit, deși eram bogat! — țipa altul.

— Eu eram profesor de harpă! — urla un al treilea.

— Eu eram poet!

— Eu eram autor dramatic!

— Eu eram pretendent la tronul Sêrbiei!

— Eu eram prefect!

— Eu m'am îndopat cât am trăit!

— Bine! Bine! — mormăi sfântul Petru, care nu se hotărea.

— Eu am fost însurat! — dîse un glas.

— Apropie-te, fétul meu! — dîse apostolul.

Și numai decât s'apropie de portarul Raiului un biet suflet slab, prăpădit, sbârcit, de s'ar fi spăriat și morții chiar dacă l'ar fi vèdút.

Mulțimea cărti și sfântul Petru s'apropie de pórtacerului cu un gest de milă.

Sufletul martirului mergea în urma lui și era sê calce peste prag, când un alt suflet li se puse în cale, un suflet apoplectic, pleșuv și burtos:

— Și eu am fost însurat! — răcnì sufletul ăsta supêrat foc.

Sufletele isbucniră în ris.

Sfântul Petru se opri în loc.

— Eu însă am trăit treizeci de ani cu nevasta! — dîse sufletul cel slab, vorbind așa de încet, că vorba lui părea o suflare.

— Treizeci de ani! — dîse sfântul făcênd un pas spre el.

-- Stai, mē rog... ce fel de figură avea nevasta dumnitale? — întrebà grasul.

— Era frumósă!... — susură sufletul prăpădit.

— Și ce fel de caracter avea?

— Era bună, însă... nu mē iubea! — răspunse sufletul slab oftând cu dor.

— Ei bine, nevasta mea era urită foc și hărtăgósă! Și mē adora!! — dîse burtosul.

— Vai de mine! — dîse sfântul Petru și băgă cheia în pórtă.

Sufletul slab dîse cu o ultimă speranță d'a căpăta Paradisul:

cadavru? Un nimic, care e pe drum de a-și relua inapoi forma din care a fost plămădit! Și pentru ce mă salutau toți, mulți, printre dâșii, care pôte până atunci nici visaseră că eu existasem?

Insă ce mă plictisea mai mult, erau clopotele de pe la biserici, care sunau de mă asurdeau.

Acum, înainte de a muri a două oră am să spui aceloră, cari mă vor îngropa, că să facă bine să nu mai pue să-mi mai tragă clopotele! Destule clopote trage omul în viața lui! cel puțin să-l lase în pace ba-rem când môle.

Convoitul, în cele de pe urmă, ajunsese în fața cimiterului Belu.

Fusei din nou ridicat și depus pe marginea unei grôpe săpate de curând, care nu-și aștepta decât chirișul. Doi popi și un dascăl îmi cetiră ér câte 'n lună și 'n sôre și după aceea câți-va ômeni legară cosciugul și-l scoboriră înăuntru cu o funie. De astădată vrusei să-mi desmorteșc mânilor, să strig, dar în zadar, căci remăsei tot ca mai nainte, nemișcat pe loc.

Și acum par'că îmi aduc aminte de acel grozav moment, când începui să ropăe pământul d'asupra cosciugului meu, și cum sgomotul se încetenea, până când în cele de pe urmă nu mai aușii nimic.

* * *

Va să dică se isprăvise tot? Eram îngropat de viu? Și făcând ipoteză chiar că m'aș fi deșteptat din amôrțelă, aș fi murit de sigur înăbușit în grôpă.

Supliciu era grozav.

Tot îmi frământam creerul să-mi aduc aminte cum murisem, dar nu fui în stare să-mi esplic nimic.

D'odată tăcerea care mă încunjura să rupse și aușii un sgomot cum l'ar face o vijelie puternică. Pământul se cutremurâ, urletul se înteți din ce în ce mai mult; începu să-mi fie frică.

— Stați pe loc! Stați pe loc! *Eu trăiam cu socră-mea în casă!!*

— O! O! — dișe apostolul salutându-l până jos, — pentru ce nu spuneai mai dinainte omule al lui Dumnezeu, că aveai și beleaua asta în spinare? Întră! Întră! Adevăr spun ție, tu ai câștigat Raiul și ai să stai chiar de-a drépta Tatălui!

Ioan S. Spartali.

Impresii de călătorie

de Ilie din Urseni.

Constanța, Septembrie, 1894.

Cel mai măreț edificiu și totodată mai însemnat monument al culturii române, este „biserica română“, ridicată într'un parc din apropierea mării. Edificiul e în stil bizantin și nu tocmai mare. Are trei turnuri: două se înalță de-asupra intrării, ér cel mai mare la mijloc.

Intreg interiorul este depins cu colori de oleiu, așa, că să pôte curăți ușor prin spălare. Colorile sunt astfel combinate, că treicolorul nostru ese pretutindenea la ivélă. Fruntariul, stranele, scaunele părechii regale și al arhierelui sunt cu lux și bogat lucrate la Paris.

Pe păreți să află figuri și persône, cari representă scene din scriptură ori viața sfinților.

Tôte sunt făcute de mâna măeștră a renumitului pictor român *Mirea*, dar din nenorocire spre nemulțămirea clerului.

Protoiereul Constanței — un om cu o calificățiune teologică temeinică și cu cultură universală — îmi

Inchisei ochii, căci mi se părea, că am să fiu strivit în acel cosciug. Un tunet urmat de un trăsnet îngrozitor mă făcui să deschid ochii.

Remăsei inlemnit:

Nu mai eram în cosciug! Mă aflam pe o câmpie întinsă, dus de mână de un necunoscut, ai cărui ochi par'că erau de foc.

Începui să tremur.

Vrusei să-l întreb cine era, dar când se uită la mine înghetaui.

— Vrei să știi cine sunt? — Sunt Satana! Ființa, de care voi ômenii aveți atâta oróre. Te miră cum de se face că tu mort ai audit și vèdut tot ce s'a petrecut și să petrece în jurul têu. Acesta e o taină, pe care o vei afla mai târziu.

Am cetit multe din prostiile, pe care le dedeai semenilor tîi să le cetescă ca lucrări originale și de spirit. Nesocotitul! Luai reflectul scrierilor altor autori mai capabili de cât tine, le așterneai cum puteai pe hârtie și le treceai în ochii ignoranților drept lucrări de artă.

Țineai în ruptul capului că pozezi a om mare, tu, secătura, care erai atât de mic. Te credeai senin și nu cugetai că nu erai de cât un nenorocit nebun, care ia o alucinație drept o pornire de artist. Mi se pare, că odată când erai singur în camera ta încunjurat de pustiul din casă și ascultai concertul dat de doi greeri, nu însă în scop filantropic, cum dau concerte semenii tîi, cum te uitai pe geamurile aburite, afară, întins a lene lângă sobă, și-a venit în minte să faci o reformă generală în omenire: să dispară stăpânirea împărăților și regilor și să fie înlocuită prin o libertate absolută, care să dea drept fie-cărui individ să facă tot ce-i va plăcea, fără censură sau control.

Toți să fie de o potrivă fără alte ranguri de cât titlul simplu de *om!* ce nebunie!... Dar ce dișe eu?

istorisesc, că lucrul stă așa. Pictorul Mirea un om cu mult talent, dar care prea puțin s'a ocupat cu pictura sacră: a dat chipurilor sante un colorit prea lumesc, încât privirea lor numai sentimente pii și evlaviôse nu-ți sugerau. Cosițele Maicei Domnului d. e. erau întorse și aruncate peste piept etc. Tipul trupului și al fețelor era copiat după modelul unor femei încă în viață și din Constanța. Intre altele frumoșă dômăna a dr-ului D—cu încă era reprezentată.

Tôte aceste s'au considerat din partea arhierelui lui concernent ca profanare a celor sfințe și a refusat sfințirea bisericei, care și ađi e nefolosită.

Pictorul Mirea a făcut réu, că și-a ales de model ființe prea cunoscute în Constanța și încă în viață, dar într'o privință n'a făcut altceva, decât a imitat pe Rafael, care a depins pe neîntrecuta sa madonă după chipul frumoșei sale neveste.

De altă parte s'a dat prin această clerului înalt o învătătură, un indemn de-a pune de aci înainte mai mult pond pe pictura bisericească. Interesul bisericei reclamă, ca tineri cu talent de pictură să fie ajutamați și trimiși anume în lumea apusenă și ortodocsă de-a face studii temeinice și speciale în pictura sacră.

Firesce astădi tôte icônele bisericei din Constanța sunt *retușate* după cerințele clerului. La eșire să află portretele părechii regale. Singur pictura se urcă peste 100,000 lei, asemenea și fruntariul cu cele aparținătore, ér biserica întrégă costă 800,000 de lei.

Când va fi gata și sfințită va reprezenta una din cele mai frumoșe biserici din România.

nu numai tu te-ai gândit la aceea ce-ți spusei, dar încă sute de mii de nebuni ca și tine propagă aceste idei care nu se vor realiza *nici odată!* dar, *nici odată!*...

Poți pune înaintea unui fluviu câte obstacole vei voi, el va trece pe d'asupra de se va putea sau își va croi alt drum de pe lături, dar nu se va opri nici odată din mersul lui.

Dacă legile vóstre sunt astfel ađi, voi singuri mulțiți vinovații.

Să mă esplic:

Sunt esistențe, care din fatalitate unele sunt hotărâte pentru crime, altele pentru nenorociri, ér altele pentru fericiri.

Voi acușați pentru asta pe Dumneđeu, fără să vă fi gândit vr'odată că el n'are nici o vină în toate acestea.

Tot némul omenesc a nesocotit ordinul lui Dumneđeu în culpa celui dintăiu om, așa dar tot némul omenesc trebuie c'a fost osândit să împliněscă spălarea acelei culpe.

Dar el, Dumneđeu, n'a ales victimele; a đis numai omenirei întregi: *Vei suferi și vei răbda, sperând la đile mai fericite.* Așa dar în viața vóstră socială este loc pentru toți ómenii, și avere de o potrivă ér pentru toți; dacă însă unii din voi trag de partea lor tóte bogățiile și repausul, lăsând celorlalți, mai mulți de cât dēnșii, munca și sărăcia, acēsta nu e vina lui Dumneđeu. Asemenea în omenire este lăsată durerea pentru toți și veselia ér pentru toți; bogății însă iau tótă veselie, ér sēracilor li se lasă suferința și durerea întrégă.

După cum ți-am mai spus, culpa acestei rele împărțiri este a legilor vóstre morale, făcute de semenii tēi; deci nu mai aveți dreptul să vă plāngeți: cum v'ați așternut așa dormiți.

Prin urmare propaganda vóstră contra împēraților e absurdă și ne bună. (Va urma.)

INDOIALĂ.

*Aceleași slove de 'ndoială
Le pun cu negru pe hârtie,
Și-aceeași crudă amărelă
Și-aceeași inimă pustie.*

*El mult departe-i dus acuma
Și de-al meu suflet nici nu-i pasă,
Și-atât de rece cade bruma
Și pe nădejdea mea se lasă.*

*O, ce se pun dar pe hârtie
Decât o nēgră 'ndoială,
Și-aceeași inimă pustie
S'o plāng în slove de cernelă!*

Elena din Ardeal.

PROFESORUL IORDACHE.

Novelă.

(Urmare.)

Margareta Moldovan.

Pe când Iordache cetea liniștit Eleonorei în odaia ei, pe atunci în salon Padu ardea de focul sentimentelor iubirei și privind mereu în ochii Vioricei îi povestea așa de dulce și ademenitor, încât Viorica se roșise în obraji, cari de obicei îi erau palidi; ochii ei sclipeau și un cutremur ușor îi trecu prin corp.

De un timp numai, se pomenea, că în gândurile ei se furișează pe nesimțite Padu. Nu îi era nesimpatic ca persoană. Erau momente, în cari se gândea cu plăcere la el, și-l imagina ca pe o figură plăcută înaintea ei; în acele momente ar fi fost fericită să îl vadă cu ochi vii, să vorbescă cu el, să-i vadă buzele tremurânde de dragoste, să-și simtă mâna cuprinsă în mânilor lui ferbinți și vênjose, să se pótă adēnci în privirile lui sorbitóre. Aceste erau momente de închipuirii estasiate.

În alte momente, pe când inima îi vorbea într'un fel, ochii ei sufletesci vedeau pe un ucigaș înaintea lor, cu ochi aprinși, cu pērul resfirat, cu priviri aspre, cu tēemplele svēcnitóre, pe cari sângele în circulația vehementă îngroșea vinele, cu buzele ardēnde de poște, cu mâni tremurătóre, gata de a ridica arma asupra celui ce-i stă în cale. În astfel de momente ura și disprețul predominau peste sentimentele de mai înainte. Atunci se înfiora aducēndu-și aminte de Padu și de duelul avut

cu Veran. Desgustul și scărba luau locul impresiilor de mai înainte și rupēnd cu forța firul gândirilor, voia să îl ștergă pe todeuna din mintea ei.

Ei, dar poți lucra cum vrei cu inima? Imaginații plăcute, rele, ilusii dulci și amare se perēndau în inima ei, și vrēnd nevrēnd să ocupa tot mai mult cu acela, pe care voia să îl ștergă cu desevēșire din tóte simțirile.

VII.

Profesorul Iordache era sufletesc foarte eșofăt, apoi impresionat și de multele vizite pe la Căldărescu, simțea lipsa de liniște și recreare. Sē hotărî deci să ia concediu, să plece acasă în satul născerii sale pe câte-va sēptēmăni. Era indispensabilă acum pentru el acēsta liniște de sat.

Au trecut sēptēmăni de când cărțile lui de pe masă au rēmas neatînse, cel mult împinse dintr'un colț în altul. Nu mai afla plăcere în aceste cărți învechite. Nu își putea restrânge întru atât mintea, ca cetind în ele, să fie atent la ceea ce cetesce. Acum să apucă din nou, ochii percurgeau șirele, dar gândul lui să ocupa cu alte lucruri.

Nu să mai putea așa, îi trebuia liniște sufletescă. Își adună în pripă cele mai necesare și plecă. —

Eleonora era mai sănătoasă.

Lui Padu îi ridea inima de bucurie, când a aflat, că Iordache a plecat pe timp mai lung.

Iordache îi era spin în costă, avea respect față de el, însă foarte rece.

Nu era liniștit și nu se simțea bine în societatea acestui om și prin urmare nici față de Viorica nu și-a putut manifesta simpatia după cum dorea el. Privirile serioase ale lui Iordache îi inecau vorbele în gât. Spera, că acum după ce va ajunge liber de acele priveri, va putea să își ducă planul în îndeplinire, să câștige simpatia familiei, știind, că prin acesta a câștigat totul.

Trecuse o săptămână fără ca el să fi început ceva nou în purtarea lui. Pe lângă totă fățarnicia ce o scia arăta, nu avea cutezanță destulă pentru așa ceva.

Intr-o zi a intrat la Căldărescii foarte rezolut. Era numai Eleonora cu Viorica acasă.

— Nu pot lăuda destul șorțea, că mi-a dat în fine ocazie pentru a putea vorbi cu dta domnișoră — țise Padu după ce a intrat cu față rezolută.

— Cu mine — reflectă Eleonora rece — și ce ai avea de vorbit cu mine?

— Mult, foarte mult, domnișoră Leni.

— Nu înțeleg ce poți fi.

— Cum, adecă dta nu mai ții la prietinia noastră vechie?

— Să mai poți așa ceva?

— Pentru ce nu — țise Padu cu cutezanță.

— Mă mai întrebi încă?

— Cum să nu te întreb?

— Scii domnule, te rog lasă, nu imi mai răsvrăți inima, — ce ai ajunge cu aceea?

— Nu vreau să îți fac supărare, dar așa voi... să fim în curat cu...

— Cu ce? Suntem în curat așa cred — răspunde Eleonora devenind din ce în ce mai impacientă.

— Te rog fi cu paciință — țise Padu cu ton blând, în inima lui însă se aprinse din nou focul urei față de Veran; acuma vedea el, că prin acesta îi s'au nimicit o parte din plăcerile vieții.

— După cele întâmplate cred, că este basată rumperea prietinieii noastre, deși aceea este vechie, este din anii nevinovatei noastre copilării — reflectă Eleonora cu tristea.

— Și adecă ce lucru extraordinar ții dta că s'a întâmplat — țise Padu, vrând să continue vorba cu totă forța, căci direcția acesta îi convenea; voia să ajungă cât mai iute la punctul adevărat.

— Ce lucruri extraordinare? — țise Eleonora ficsându-l aspru.

— Da. Duele au mai fost în lume destule, de murit încă au murit oameni.

— Cum poți vorbi așa domnule?

— Bine. Eu adecă — țise Padu muiându-și vocea — regret foarte mult tot lucrul și nu mă pot căli în deajuns, dar nenorocirea a căzut pe capul meu în momentul acela, când am primit propunerea.

— Dta ții, când ai primit?

— Da. Eu sunt totdeauna omul păcii și nu așa fi luat o astfel de misiune grea, dar ce era să fac, nu s'a putut altfel.

— Nu vorbești adevărul domnule, permite-mi să ți-o spun.

— Eu nu vorbesc adevărul, cum mi-ai putea documenta contrariul? — țise Padu cu mânie ascunsă.

(Va urma).

M A R I E I.

I.

*Iarăș mișcă luna 'n valuri marea,
Iarăș mă cutremură durerea;
Vântul iarăș bate gol în vie,
Inima mea și-acum e pustie.*

*Dintre-a viselor trecute copii
Ca o umbră tu mi te apropii,
Și prin taina nopții argintie,
Eu te vîd și te cunosc, Marie.*

*Pătimaș de dulcile-ți lumine
Lung și gânditor mă uit la tine,
Tu încet îmi vii tot mai aproape
Luna-ți bate galbin pe pleoape.*

*Și cum vii fantomă pânditoare
Ca un chip de-o murbidă paloare
Mă cutremuri, și totuș m'ademeni!
O minune nu mai e asemenea...*

*Și dacă iarăș simțesc durerea
E că iarăș mișcă luna marea —
Și cum vântul bate gol în vie
Inima mea vecinic e pustie!!*

*Dar pricep abia, ce mă îndemnă
Să te simț și 'n a vieții tîmna:
La un dor, ce gându-mi îmboldesce
Amintirea mi te zemislesce.*

*Și-apoi palidă te vîd, căci morții
Când apar sinistru 'n pragul porții,
Toți sunt palizi, plumburii la față
Și cum umblet trist și plin de grêtă.*

II.

*Luna se mișcă în val de mare,
Codrii-și țineau frunța 'n tremurare
Și cu ei în braț te țineam și io,
Când pe urmă tu mi-ai țis: Adio!*

*Și-i aceeași lună pe cer iarăș,
Dar noi nu mai putem fi tovarăși,
Căci deși acelaș dor mă pîrtă,
Umbră vie, tu de mult ești mîrtă!*

Petrea dela Cluș.

TEOREMA LUI PYTHAGORA.

Enrico Castelnuovo.

Așa dar teorema lui Pythagora! — dișe în tonul unei ironii mușcătore profesorul Roveni, cîtînd țidula, pe care sermanul de mine am scos-o plin de frică din urna de pe catedră. El o arătă comisarului regesc, care ședea lângă el, și îi șopoti ceva la ureche. Apoi mi-o dete mie, ca să mă conving cu ochii-mi proprii despre infricoșata existență a acestei întrebări.

„Poftesce la tablă!” dișe mai departe profesorul frecându-și mînios mînile.

Antecesorul meu, care și-a rezolvat foarte nenorocos tema, părăsi întru aceea țiptil sala de învățămînt. Prin ușa deschisă pătrunse o rață de lumină, care se zugrăvi pe pîrețe. Ochii mei vedeau o pată mare și neagră — propria mea umbră.

Acea mă umplu de frică. Eu priveam în ea un augur rău.

După ce s'a închis ușa, sala ăr părea numai pe jumătate luminată. Trebuie să observ, că era o țî grozav de caldă, o țî din luna August, așa, încât perdelele cele mari albastre numai cu greu puteau opri rațele arțetore ale sôrelui. Puțina lumină, care străbătută de sus, se aglomerase pe catedră și pe tablă. Spre a lumina nesciința mea era mai prea multă.

„Poftesce la tablă și desemnă figura!” dișe profesorul, care observase, că problema m'a adus în o incurcătură neplăcută.

Să desemnăz figura! Acésta a fost o rață de scăpare. A fost unica, ce am putut aduce cu chiu și vai la îndeplinire. Luasem o bucată de cretă și mă apucasem de lucru. Am tras linie de linie cu o acurateță durerosă. Nu mă grăbeam să finesc. Cu cât mai mult timp întrebuițam aici, cu atât mai puțin îmi rămănea la esplicarea acestei opere de artă. Pôte era posibil prin o dibăcie perseverantă, să scap de o catastrofă.

Însă profesorul Roveni arăta o pătrundere diavolească. El nu a fost omul, care să dea ajutor nisunțelor mele nevinovate.

„Grăbesce, grăbesce!” dișe el, — „Nu ai să desemnezi o madonă rafaelică?”

Trebuiam să finesc.

„Și acum nu uita literile, grăbesce, nu trebuie să-mi caligrafezi?”

Un cuget salvator îmi străbătută creerii, deși căștigasem numai puține momente, totuși era mai bine de cât nimic. Eu întrebam plin de inocență: „Poțiți litera grecesci sau latine, domnule profesor?”

O privire pătrunțetore, care părea că se viră în adencul inimei îmi recompensa întrebarea. — Infricoșatul a esaminat evident și planul acesta. El răspunde cu un dispreț de ghiată: „Acea este tot una, — pune litera latine?”

„Mici sau mari?”

„Mari!”

Ascultasem. În totă viața mea, nici odată nu mi-am dat silință mai multă a face literile cu așa grijă și acurateță.

Câtva timp privi tiranul meu. Apoi începū odată a striga: „Pentru ce ștergi pe G acesta?”

„Mă tem să nu-l confundați cu C. Il voui înlocui cu H?”

„Cum ești de conscientios”, observase Roveni ironice. „Acum? Ai isprăvit?”

„Da!”

Pentru mine adausei eu: „Cu părere de rău!”

„Acum! Pentru ce stai aci așa supărat? Cum sună teorema?”

Acum să începeau adevăratele mele chinuri. Creerii mei erau despoiați; totul, ce am putut aduna în ei de ani întregi, să învăluia de frica mea în chip și formă. Însă — trebuia să fie...

„În un triunghiu...” începusem a gîngăvi.

„Mai departe!”

Curaj îmi dișei. Îmi adunasem debilele-mi aduceri aminte și începui mai departe:

„În un triunghiu... în un triunghiu... în un triunghiu pătratul hypotenusei este așa de mare... așa de mare... ca pătrații celor doi cateți?”

„Fôrte bine. Și adecă în ori ce triunghiu?”

„Nu, nu!” șopoti o ființă îndurătore la spate.

„Nu, nu!” strigasem eu în triumf.

„Esplică-te mai bine. Dela care triunghiu anume este acésta teoremă?”

„Dela rectangul”, să auđi la spate.

Eu repețisem cu astuția unui papagal. „Lucru firesc, că numai dela triunghiul rectangul?”

Profesorul ăr să teama de ceva, să sculă și strigă:

„Linisțe la spate!”

Apoi ăr să uita la mine: „Așa dar dta sustii, că în un triunghiu rectangul pătratul pe hypotenusă este așa de mare, ca fie-care din pătrații mici de pe cateți?”

Un drac. Întrebarea acésta a fost fôrte întepenită. Aci veni ceva neesplicabil peste mine — ca o fantomă.

„Nu! Dle profesor”, dișei eu însuflețit. „Acea nu ci cât ambii împreună.”

„Adecă, cât suma; folosește termenul acesta. În matematică trebuie să fim preciși. Și acum la argumentare!”

Începusem a asuda grozav. Ochii mei pe nesciute alergau căutând ajutor prin totă sala, și în fine să implantă stupid pe triunghiul rectangul, pe pătratul hypotenusei și colegii lui de pe cateți. Mutasem într'aceea creta din o mână în alta, dar nu dișei nici un cuvînt din puternicul motiv — că nu sciam ce să dic.

Ființa compătimitore dela spate amuțise. În sală domnea o linisce mormentală. Puteai auđi sburatul unei musce. Profesorul își aședă ochielarii cei negrii, de după cari lucea o bucurie reuțaciôsă asupra mea, comisarul regesc trase semnificativ o mare prisă de tabac. Apoi începū a hărcăi acésta personalitate respectabilă și Roveni dișe în terminul cel mai insunător, de care dispunea:

„Acum?”

Eu tufă.

De altcum eu nu așteptam altceva, decât să mă trimită la loc. Însă profesorul o făcuse ca măța, care înainte de a sugruma șórecele, să jôcă cu el.

„Ah”, dișe el, „te gîndesci la o rezolvare, care nu am luat-o înainte. Nu e de lipsă. Eu nu sustin, că nu ar fi posibil o nouă rezolvare, dar veđi, noi ne îndestulim și cu una din cele percurse. Așa dar începe. Îți este cunoscut că aici trebuie să tragem două linii: DE și MF. Fi așa de bun, ia creta în mîna dreptă și trage aceste două linii. Voiesci?”

Eu am ascultat, am tras — dar de tot mecanice. Figura să mări în fantasia mea în o uriașă; pătrații s'au transformat în stânci grozave, cari să înholbau la mine, și cari să lăsau cu o greutate mare pe peptul meu.

„Acum pune aici un N. Bine! Și mai departe?”

Eu rămăneam credincios tăcerei mele.

„Nu aŃi necesar a trage o linie dela N la A pe baza pĂtrĂtului B H L C?”

Lucru firesc, cĂ eu nu aŃlam de lipsĂ nici o linie, Ńi celealalte imi erau prea multe. Cu tĂte acestea eu ascultasem.

„FĂrte frumos. Ńi acum prelungiŃi laturele B H Ńi I C!”

Uf! puterea mea s'a finit . . .

„Acum“ diŃe profesorul, „un copil de doi ani pĂte duce argumentarea la indeplinire. Nu observi nimic la triumghiurile BAC Ńi NAF?”

Eu prevedeam, cĂ tĂcerea imi prelungesce numai chinul. Luasem o hotĂrire eroicĂ Ńi in un mod laconic diŃei:

„Absolut nimic!”

Profesorul puse mĂna la ochelari. „AcĂsta insemnĂzĂ cu alte cuvinte: dta nu ai studiat nimic!”

„AŃa mi se pare“, diŃei eu cu o liniŃte dĂmnĂ unui Socrate. Eram cu totul timpit, nici idee nu aveam, ce are sĂ urmeze.

„Bravo, bravissimo: IŃi convine tonul acesta? Dta, care nu eŃti in stare a rezolva nici teorema lui Pythagora? Din dta in viaŃa inŃrĂgĂ nu va eŃi nimic. Scii cum sĂ mai numesce teorema lui Pythagora in altfel Ńi pĂte mai corect? Puntea mĂgarilor, cĂ numai aceŃtia nu pot trece preste ea. — Poftesce la loc! Őmeni ca dta nu trebuiesc sĂ mi se mai presinte. Aceste sunt rĂdele provenite de acolo, cĂ dta in Ărele mele ceteai pe Don Quichott Ńi MoŃ TĂcĂ, Ńi in loc de a desemna imprenunĂ, desĂmnai alte nimicuri in caetele dtale.”

(Va urma.)

Trad. Ioan CĂndea.

FELIURITE.

Una Ńi alta.

Ginere galant. Scena sĂ petrece in Paris la o judecĂtorie de pace. Acusatorul e sĂcra, acusatul ginerele.

— Dta, diŃe judecĂtorul, adresĂndu-sĂ cĂtrĂ acusatul, eŃti acusat cĂ ai diŃs d-ei, sĂcrei dtale, *cĂmilĂ*. Recunosci acĂsta?

— SĂ pĂte, imi vin pe limbĂ tot nume de dobitoce.

— Acesta e rĂu obiceiul Ńi ca sĂ te desveŃi de el, te pedepsesc cu 5 franci amendĂ.

Acusatul plĂtesce, apoi sĂ adresĂzĂ cĂtrĂ judecĂtor:

— AŃa dar nu e permis sĂ-mi numesc sĂcra *cĂmilĂ*?

— De sigur cĂ nu, diŃe judecĂtorul.

— Dar pe o *cĂmilĂ* sĂ o numesc *cocĂnĂ*, e permis?

— DacĂ iŃi face plĂcere acĂsta, poftesce, grĂi judecĂtorul fĂrĂ sĂ bĂnuiascĂ ceva.

— Atunci mĂ recomand, *cocĂnĂ*, diŃe ginerele adresĂndu-sĂ cĂtrĂ sĂcrĂ-sa Ńi fĂcĂndu-i un compliment.

* * *

Americanesce. William Hardy un tinĂr din New-York sĂ primbla inŃr'o sarĂ in stare cam iluminatĂ, pe stradele New-Yorkului. La galantarul unei prĂvĂlii stĂtea o damĂ Ńi tinĂrul Hardy i-a ochit Ńi a inceput a-i face curte. Dama a consimŃit Ńi astfel au plecat ambii la primblare. Sosind la locuinŃa unui preot au inŃrat inlĂuntru Ńi s'au cununat.

De sigur cĂ asta a fost cĂsĂtoria cea mai grabnicĂ din lume.

Hardy Ńi-a dus nevasta de braŃ acasĂ spre marea mirare Ńi desperare a pĂrinŃilor, dar chiar Ńi Hardy s'a scĂrpinat dupĂ urechie pentru cea ce a fĂcut, dupĂ ce a trecut efectul alcoolului.

Noroc inŃĂ cĂ Hardy a avut o mĂtuŃe, care a sciricit, cĂ dĂmnĂ Hardy a fost mĂritatĂ Ńi cĂ bĂrbatul dintĂiu ii trĂiesce. Astfel Hardy s'a mĂntuit uŃor de ea, apoi a jurat, cĂ nu va mai face curte la nimeni in stare iluminatĂ.

* * *

Ţarinele de odiniĂrĂ. In secolul al XVI-lea Ńi XVII-lea era datinĂ in Rusia, cĂ Ńarii iŃi alegeau de nevastĂ pe cea mai frumĂsĂ fatĂ din impĂrĂtia lor. Spre scopul acesta agentii Ńarului cutierau tot imperiul, alegeau fetele cele mai frumĂse Ńi dupĂ ce le scriau numele in o condicĂ, le dĂdeau poruncĂ, cĂ pe cutare

di sĂ se infĂtoŃeze in Moscva. Aici dintre fetele adunate sĂ alegeau ĂrĂŃ cele mai frumĂse, Ńi apoi dintre aceste Ńarul iŃi alegea pe una de nevastĂ, care-i pĂrea mai ademenitĂre.

Cele mai multe fete s'au infĂtoŃat cĂnd s'a cĂsĂtorit a treia ĂrĂ Ńarul Ivan cel Grozav. Atunci s'au adunat la Alexander-Sloboda, unde sĂ afla Ivan, dĂuĂ mii de fete. Ţarul le-a privit rĂnd pe rĂnd pe tĂte, a ales din ele 24, apoi a redus acest numĂr la 12 Ńi in fine Ńi-a ales de nevastĂ dintre aceste pe Marfa Sobachina, fata unui negustor din Novgorod.

Fetele, cari sĂ infĂtoŃau in Moscva, erau incurĂtirate in neŃte edificii mari, tot cĂte 12 inŃr'o odaie, aflĂndu-sĂ in fie-care odaie cĂte un tron. Ţarul inŃra in odĂi, urmat de un curtĂn bĂtrĂn, sĂ urca pe tron Ńi fetele ingenunchiau una cĂte una pe treptele tronului, ca Ńarul sĂ le pĂtĂ privi. Cele alese de frumĂse primeau cĂte un inel Ńi o batistĂ cu marginile brodate cu fir. DupĂ ce Ńarul alegea pe una de nevastĂ, celelalte fete primeau daruri bogate Ńi apoi erau trimise acasĂ.

* * *

DispĂrut fĂrĂ urmĂ. In o fabricĂ francesĂ, care sĂ ocupĂ cu fabricarea de chemicalii, s'a inŃĂmplat o esplosiune. A esplodat un cazan, dar tot atunci a dispĂrut fĂrĂ de urmĂ un inspector al fabricei, care in momentul esplosiunii era lĂngĂ cazan. Ne aflĂndu-se nicĂiri cadavrul lui, s'a dat cu socotĂla, cĂ el a fost aruncat in un basen din apropiere, plin cu o substantĂ chemicalĂ, in care el s'a inecat Ńi apoi fluiditatea corosivĂ i-a discompus cadavrul. Ca sĂ se convingĂ despre acĂsta, directorul fabricei a pus sĂ sĂ arunce in basen bucĂŃi de carne Ńi Ăse Ńi aceste tĂte s'au discompus Ńi au dispĂrut. Astfel deci au fĂcut lĂngĂ basen o tablĂ, cu inscriŃia: *Aici dĂrme somnul vecinic inspectorul A. V.*

* * *

StrĂnepotul lui Ludovic XVI. In diarele din Paris a apĂrut un inserat, prin care iŃi cautĂ ocupaŃiune un om interesant, Ludovic de Bourbon-Naundorff. El este urmaŃul aceluia Naundorff, care sĂ dĂdea de fiul nelegitim al regelui Ludovic XVI Ńi fiind cĂ sĂmĂna cu Bourbonii, Ńi-a aflat aderĂnŃi. Naundorffii Ńi-au pĂstrĂt renumele de pretendenŃi la tron Ńi Naundorff de acum inĂcĂ a servit in armata olandezĂ, precum Ńi in armata francezĂ, in legiunea streinilor, sub numele de Bourbon.

El între altele se recomandă astfel în inserat: „Fostul oficer olandez este om cult și distins, dar are o scădere, că strămoșii săi au perit pe eșafod la finea secolului trecut din cauze politice“.

Avis d'omnelor și domnișorelor.

Maș simți mai mult de cât fericit dacă aș găsi printre D'omnele și Domnișorele de preste Carpați câte-va cari se corespundeze cu mine. În aceste corespondențe mi se vor face întrebări despre ce este femeia, căsătoria, cum poate trăi cineva fericit, ce este lumea și alte multe de felul acesta, la care voi răspunde imediat, dându-mi idea mea pe larg asupra acestor chestiuni.

Din partea d'omnelor, poate să-mi scrie ce gândesc despre bărbați, care este idealul, la care trebuie să tindă o femeie de casă, ce autori le plac mai mult și pentru ce etc. etc.

Tote aceste corespondențe le voi transforma în formă de romane și se vor publica în „Rândunica“.

Scrierile se vor adresa astfel: D'nei Gr. Mărunțeanu publicist, București, (Bulevardul Usinei).

P. S. Tote scrierile rog să fie însoțite de adresă.

Anecdote.

Care pe care? Avram ovreul se duce la târg să-și cumpere un cal. Aici dă de Lae țiganul, care-și vindea mărtoaga și după multă vorbă fac târgul cu 10 fl. Avram pune în mâna lui Lae o bancnotă de 10 fl. și-și duce calul. Lui Solomon, vecinul lui Avram, îi pare de tot ieftin calul și căutând pe Lae îi dăce:

— Dar ce-i Lae, ți-ai pierdut mîntea, de ai vîndut mîndrenia de cal mai pe nimica?

— Da, dăse Lae zîmbind cu șiretenie, calul e frumos, dar schiopă de un picior, caută-l numai și vei vedea.

Șolomon caută calul și află că are dreptate Lae. Să duce deci la Avram și-i dăce:

— Bine, Avram-leben, tu n'ai ochi să vezi, că calul țiganului schiopă?

— N'ai grije de mine, Șolomon-leben, că știu eu ce fac. Calul schiopă pentru că nu e bine potcovit, ha-ha-ha, caută-l numai mai bine.

Șolomon vede, că are dreptate Avram, să duce la țigan și-i dăce:

— Ei, Lae, știi că tu te-ai păcălit, căci paripul tău schiopă numai pentru că e potcovit rău. Asta n'ai știut-o?

— Ba am știut-o, căci eu l'am potcovit așa, ca Avram să creadă, că numai de aceea schiopă, pe când calul e schiop de mult...

Avram auzind de acesta, trage la o parte pe Șolomon și-i șoptește în urechie:

— Nu face nimic, eu tot nu sunt păcălit, de ore ce bancnota cea de zece floreni e falsă.

Sciri literare.

Ne face bucurie a anunța, că s'a admis și pus în repetiție la teatrul național din București comedia originală „Veduva“, de prețitul nostru colaborator domnul

Gr. Mărunțeanu din București. Piesa se va juca în curînd.

Tot odată amintim, că un alt prețit colaborator al „Rândunicei“, dl prof. din Brașov I. C. Panțu, a scos de sub tipar mai înainte o broșură, cuprîndînd următoarele schițe: *In Plasă, In Baltă, Cale grea, La C'ode, La C'arciuma lui Tiriplie*, asupra căreia atragem atențiunea cetitorilor noștri. Broșura (112 pag.) se poate procura la librăria N. I. Ciureu, Brașov. Prețul 30 cr.

Logogrif

de Mihail C. Jivanca.

Din următoarele 39 silabe se se formeze 13 cuvinte cari se aibă înțelesul indicat mai jos. Literile inițiale ale acestor cuvinte cetite de sus în jos, dau numele unui martir întemnițat al poporului român, ér cele finale, cetite de jos în sus, numele apărătorului acestui martir în procesul memorandumului.

a, a, beșci, co, cu, do, for, i, ie, iu, laub, le, li, liu, lus, mat, mi, ne, ni, ni, o, o, o, on, pag, ran, re, re, re, rea, ris, se, si, tin, tr, u, teș, u, u, ur.

1. Numele unui profet.
2. Comandant grec în contra Troei.
3. Nume bărbătesc.
4. Titulă pentru bărbați de poziție înaltă.
5. Cuvînt folosit la miliție.
6. Carte care cuprinde învățăturile religioase-morale ale mohamedanilor.
7. Oraș în România.
8. O confesiune.
9. O țearitate în Egipt.
10. Nume bărbătesc.
11. Instituțiune socială în Grecia.
12. Poet român.
13. Țiar bisericesc-politic.

Terminul de deslegare este până în 18/30 Decembrie a. c. Întré deslegători se va sorți portretul A. S. R. moștenitorului tronului României Ferdinand (format mare).

Deslegarea găciturii din Nrul 23 este următoarea: Traian Pola, Enea, Țarina, Toulon, Tutun, Leu. Ér literele dela 1—18 dau devisa „Totul pentru națiune“.

Corect au deslegat-o următoarele d'omne, domnișore și domni: Letiția Popoviciu, Hortense Cosma (Sibiiu), Lucreția Tomas, Nicolau V. Pop și Cornelia Pop (Tohanul-Vechiu), Aurelia Filip (Badon), Victoria Aron (Galați), Vasile Țarian (Sacul), Cornelia și Lucreția Gotheas (Baru-Mare), Alesandrina Popescu (Sibiiu), George Petroviciu (Seghedin), Valerița Găvrut (Satulung), Cornel Dărăbant (Sătmar), Nicolau Onciul (Uzdin), Emil Cigarean (Turda), Nicolau Onciul (Toracul-Mare).

Premiul la sorțare l'a câștigat d-șora Cornelia Gotheas din Baru-Mare.

Corespondența.

V. R. B. în B. și El. din Ardel. Mulțămitele noastre.

Moșul în Br. Vê mulțămim pentru cele trimise.

S. M. în Bl. Ne pare rău, dar posesiile trimise nu le putem publica. Sunt prea-prea din Eminescu; căreă a fi mai original.

Red.